

DRAKULA ÉS A ROMÁN CORVINUSOK

Az első román fejedelem, aki a Corvinusokkal (értsd: Hunyadiak) való rokonságát hangsúlyozta, Petru Șchiopul volt. Háromszor is uralkodott Moldva trónján (1574–1577, 1578–1579, 1582–1591). Șchiopul Mihnea cel Rău (1508–1510) havasalföldi vajda unokájaként a Mihnea-család tagja volt. Végleges trónfosztása után 1591-től a tiroli Bolzanóban élt száműzetésben. Ott halt meg, és ott is temették el 1594-ben a ferencesek templomában. Sírján a következő felirat olvasható: „*Ioanni Petro, voivodae Moldaviae ex Corvina Mihnistarum, Valachiae principum, regia familia* (Isten kegyelméből Moldva vajdája, Péter, a Mihneák királyi Corvinus családjából, melyből a havasalföldi fejedelmek is származnak).”

Șchiopul egyik rokona, II. Mihnea havasalföldi vajda (1577–1583, 1585–1591) nagynénje, Marietta Vallarga Adorno által a muranói Szent Máté-templomban emeltetett oltáron a következő felirat olvasható: „*Mihnas ex Corvina regia familia* (Mihnea a Corvinusok királyi családjából való).”¹ A Mihnea-család egy másik tagja, Radu Mihnea (uralkodott 1601–1602, 1611–1616, 1620–1623) néhány levelében szintén Corvinusnak nevezte magát: „*Radulius Michno Corvinus Dei gratia Terrarum Moldaviae ac Valachiae Transalpiniae dominus.*” Az akció sikeres is volt, mert XV. Gergely pápa fogékonynak mutatkozott Radu Mihnea Corvinus rokonságát illetően, és 1623. május 15-i levelét *Dilecto filio nobili viro Radulio Mihno Corvino Valachiae principii*-nek címezte. A levélben a pápa a Havasalföldre készülő Andrea Bogoslavić minorita szerzetest ajánlotta Radu Mihnea figyelmébe, és tényként kezelte, hogy a vajda a Corvinusok családjából származik: „*Scimus enim, quae sit in istis provinciis tui nominis autoritas, cuius Principatus cum Corvinae gentis haereditatis esse debuerit, bellicae fortitudines tuae proemium fuit.*” Bogoslavić a Havasalföldről készült jelentésében következetesen *principe Radulio Mihno Corvino*nak nevezte a vajdát.² Egy évvel később három Lengyelországba küldött levelét a következőképpen írta alá Radu Mihnea: „*Radul Michno Corvin, z bożej laski gospodar i wojewoda ziemi Mołdawskiej i Multańskiej*”, azaz „Radu Mihnea Corvin Moldva és Havasalföld vajdája és uralkodója.”³

A Mihneák és a Corvinusok

Milyen hagyomány alapján alakulhatott ki a Corvinus–Mihnea rokonság? Az egyik forrás Oláh Miklós lehetett, aki *Hungariájában* arról írt, hogy a havasalföldi vajda Mihnea cel Rău (1462–1510), Drakula fia ugyanúgy a Dan nemzetségből származott, mint ő. Oláh Miklós nagyapja, egy bizonyos Mamsila vagy Manzila⁴ Hunyadi János nővérét, Hunyadi Máriát vagy Marinát vette feleségül, így Oláh Miklós családja rokonságba került a Hunyadiakkal: „*Hunyadi János erdélyi vajda, majd később Magyarország kormányzója idejében Dragula vajda, miután azokat, akik a Danus vérből származtak, részint megölte, részint elűzte, hatalmába ragadta az országot. Az Argyesből való Mamsilának feleségétől, Marinától, az említett János vajda nővérétől többek között két fia született: az egyik Stancul volt, akinek két fia született, Danus és Petrus; a másiknak Stoian, azaz István. Ő nemzett engem és Mátét fiaiként.*”⁵ Oláh ugyan nem mondja ki, hogy Mihnea cel Răunak is köze lett volna a Corvinusokhoz, de az a megjegyzése, hogy „hozzánk [azaz az Oláh családhoz] erős vérségi kötelékkel

kapcsolódott”, a későbbiekben elégségesnek bizonyulhatott arra, hogy a Mihneacsaládot összekössék a Corvinusokkal.⁶

Oláh Miklós azonban nemcsak a *Hungariában*, hanem más dokumentumokban is hangoztatta a Mihnea és ezáltal közvetve a Drakula családdal való kapcsolatát. 1533. március 7-i, humanista barátjának, Cornelius Scepperusnak (1501/1503?–1555) írt levelében azt állította, hogy Drakula vajda véreből való, és Mihnea cel Räuval is rokonságban áll a családja.⁷ Oláh Miklós 1562. szeptember 14-én kelt végrendeletében szintén azt találjuk, hogy Mihnea cel Räu Oláh Miklós nagybátyja volt. A végrendelet szerint Oláh Miklós egy sast ábrázoló aranygyűrűt ajándékozott II. Miksának, mely a nagybátyjáé, azaz Mihnea cel Räué volt. Az 1548-ban kiállított császári oklevélben, melyben Oláh Miklós az egri püspökséggel együtt magyar nemességet kapott, szintén az áll, hogy Mihnea cel Räu Oláh Miklós nagybátyja volt.⁸ Zsámboky János Bóna György felett mondott gyászbeszédében arról szólt, hogy az Oláh család a havasalföldi fejedelmi család része. Bóna György Oláh Miklós lánytestvérének a fia volt, és Zsámboky felügyelte (praeceptora volt) padovai tanulmányait Istvánffy Miklóssal együtt. 1559. szeptember 3-án halt meg, és Oláh Miklós temettette el Sopronban.⁹

Oláh Miklós tehát két dolgot hangsúlyozott: egyrészt azt, hogy családjának egyik ága a havasalföldi fejedelmi családdal, míg másik ága a Hunyadi-családdal van kapcsolatban. Úgy vélem azonban, hogy Oláh Miklós csúsztatott, ugyanis állítása ellenére sem igazolható például az, hogy Hunyadi Jánosnak lett volna egy Mária vagy Marina nevű lánytestvére. E. Kovács Péter azt írja, hogy „Jánosnak valószínűleg két lánytestvére is volt: Klára Dengelegi Pongrácz György erdélyi alvajda felesége lett, a másik testvér kiletét homály fedi.”¹⁰ Lehet, hogy az épp Oláh Miklós nagyanyja volt? Ezzel szemben Kubinyi András úgy véli, hogy „Hunyadi másik lánytestvére Szentgyörgyi Székely Jánoshoz ment hozzá. Ez utóbbi fia vagy testvére lehetett az 1461-ben meghalt Székely Tamás várnai perjel. A későbbi esztergomi érseknek, Oláh Miklósnak állítása ellenére sem igazolható anyai ágú Hunyadi leszármazása.”¹¹

Az is kérdéses, hogy Oláh nagyapja, Mansila valóban a havasalföldi fejedelmi családhoz tartozott volna. A román történészek általában azzal a Mánzea nevű bojárral azonosítják, aki Drakula letartóztatása után az új vajda, Radu cel Frumos (egyébként Drakula testvére) elől 1462-ben menekült Brassóba. Mánzea sokáig hű maradt régi urához, mert Radu 1472. június 12-i adománylevelében Mánzea Dușești nevű birtokát más bojároknak adományozta, ami azt jelenti, hogy Mánzea még tíz év után is kegyvesztett volt, és minden bizonnyal még Erdélyben tartózkodott.¹² Arról azonban nincs információ, hogy valóban rokona lett volna Drakulának.

Az, hogy Mihnea cel Räu fejedelmi családból való volt, szintén két forrásnak köszönhetően terjedhetett el: egyrészt Oláh Miklós állította ezt, másrészt a Drakuláról szóló orosz krónika szerzője 1486-ban. Ez utóbbi azt írta, hogy Drakulának három fia volt: kettő Mátyás lánytestvérétől született, egy pedig egy „bizonyos lánytól,” még a házasság előtt. Drakula egyik fia az orosz krónikás szerint Budán volt a király fia (azaz Corvin János) mellett, míg a másik a váradi püspöknél épp akkor halt meg, mikor az orosz krónikás Budán járt. Itt találkozott Drakula harmadik fiával, Mihállal, azaz Mihneával is, aki a szultán udvarából menekült Mátyáshoz.¹³

A szemtanú hitelességével beszámoló orosz vagy inkább szerb krónikás szavaiban nehéz kételkedni, de a belső havasalföldi történetírói hagyomány ellentmond neki. Mihnea cel Räu halála után másfél évtizeddel, 1517–1521 között írta meg egy Gavriil nevű Athosz-hegyi szerzetes Nifon konstantinápolyi pátriárka életét

görögül, a havasalföldi vajda, Neagoe Basarab (1512–1521) megrendelésére. A hagiográfiában előkelő (negatív) szerepet kapott Mihnea cel Rău is, elsősorban azért, mert állandó viszályban volt Nifonnal, és élete végén Magyarországra menekült, ráadásul még a katolikus vallást is felvette. Gavriil atya azt állította, hogy Mihnea egy bizonyos Dracea Armașul fia volt. Ezt az információt a 17. századi havasalföldi, immár románul író krónikások változatlanul átvették. A Dracea neve mellett álló jelző (armaș = poroszló, porkoláb) arra utal, hogy Mihnea apja egyszerű katona lehetett.¹⁴ A helyzet azonban az, hogy Mihnea vajdasága idején, 1508–1509-ben több oklevélben is Drakula fiának mondta magát. Nehéz elképzelni, hogy ilyen fontos, tanúk által aláírt dokumentumokban (szinte mindegyik adománylevél) hazudott volna. Emellett a román történészek egy része úgy véli, hogy a Gavriil atya által használt Dracea–Dracii alak a Drakula név egyik változata a Lupul–Lupea, Negru–Negrea alakokhoz hasonlóan.¹⁵ Ezek alapján úgy vélem, bizton állíthatjuk, hogy Mihnea valóban Drakula házasságán kívül született fia volt.

Drakula házassága és a Corvinusok

A fentiek alapján csupán egy biztos: Oláh Miklós tudatosan törekedett arra, hogy saját, a Hunyadi-, valamint a Mihnea-családot összerokonítsa. Halála után egy-két évtizeddel csakis olyan találhatta ki a Mihnea–Corvinus rokonságot, aki ismerte Oláh fent említett írásait, de a *Hungariát* mindenképp. Ez nagyon szűk kör lehetett. Én leginkább Zsámboky Jánosra gyanakszom. Nemcsak a már említett gyászbeszéd miatt, hanem azért is, mert Oláh Miklós halála után ő gondozta az érsek iratait, és 1568-ban, Bonfini krónikájával együtt, kiadta Oláh *Athiláját* is. A *Hungaria* csak jóval később, 1735-ben jelent meg először nyomtatásban, tehát annak a szövegét is csak kevesen ismerték még a 16. század végén, de Zsámbokyról könnyen elképzelhető, hogy ismerte.

Zsámboky lehetett ekkor Antonio Bonfini szövegének is a legjobb ismerője, annak a szövegnek, mely alapján szintén rokonítani lehetett a Mihnea- és a Corvinus-családot. Bonfini írja: „A király [Mátyás] a havaselveiek ellen indult, hogy kiszabadítsa a törökök markából Drakulát, akinek a saját rokonságából adott asszonyt törvényes házastársul.”¹⁶ Az, hogy Mátyás saját nőtestvérét vagy esetleg valamelyik unokatestvérét adta Drakulához feleségül, a román történészek között nagy népszerűsége tett szert, míg a magyar szakirodalomban sokáig szkeptikusan fogadták ezeket a feltételezéseket, mondván, hogy Mátyás királynak nem volt leánytestvére, és Hunyadi Jánosnak sem voltak lányai.¹⁷

Bonfini azt állította, hogy a házasság még Drakula fogságba vetése előtt (1462. november–december) megtörtént. Bonfini állítását megerősíti még két korabeli forrás: 1462. március 4-én Velence budai követe, Petrus de Tomasius azt írta, hogy Drakula feleségül vette Mátyás egyik rokonát. Ugyanezen év február 11-én írt híres levelében Drakula pedig arra figyelmeztette Mátyást, hogy a szultán ellenzi a tervezett házasságot.¹⁸ Nincs okunk feltételezni, hogy a Budán tartózkodó Tomasiusnak ne lettek volna pontosak az információi, vagy netán hazudott volna. Tomasius leveléből az is kiderül, hogy maga Mátyás mutatta meg Drakula 1462. február 11-i levelét neki (mely valószínűleg épp a velencei követnek köszönhetően maradt fenn a müncheni levéltárban), és nyilván helyesbített volna a magyar király, ha nem lett volna igaz a házasságra vonatkozó információ. Mindezek ellenére az orosz krónika szerzője szerint,

aki szintén járt Mátyás udvarában, a házasság csak a később, Drakula újbóli trónra helyezése és a katolikus hitre való áttérése után (1474) köttetett meg.¹⁹

Legutóbb Kubinyi András talált rá a Révay család levéltárában egy a pécsi káptalan által 1489. szeptember 10-én kiadott oklevélre, melyben arról van szó, hogy Szilágyi Jusztna a néhai „Dragwlya” vajda özvegye a Pécssett lévő házát („Dragulwahaza”-t) az egyik szolgájának adta. Kubinyi úgy vélte: „Mivel az asszony 1476-ban már özvegy volt, Vlad a vajdai székbe történt visszahelyezése idején vehette feleségül. Jusztna utána még kétszer ment férjhez, gyermeke egyik házasságából, köztük Drakulától sem született.”²⁰ Kubinyival Fedeles Tamás is egyetért. Fedeles szerint „miután a magyar uralkodó felismerte a magas rangú »rabja« kínálta lehetőségeket, az 1470-es évek elején–közepén nőül adta hozzá unokahúgát, az időközben megözvegyült Szilágyi Jusztinát. Minden bizonnyal azért köttetett meg a frigyük, hogy Drakula immár Mátyás unokasógoraként a magyar király érdekeinek megfelelően igazgassa az 1476-ban ismételten rá bízott Havasalföldet.”²¹ Kubinyi és Fedeles érvei kétségtelenül meggyőzőek, de mint említettem, Tomasius és Drakula szavaiban sincs okunk kételkedni. Nem ártana tüzetesebben megnézni Tomasius és Drakula 1462. évi leveleinek eredeti változatát, melyeket a 19. század végi közlők óta senki sem látott.

A Drakula-történetek orosz változata más részleteket is közöl Drakula családjáról: a vajda halála után Mátyás megözvegyült lánytestvérét Drakula két fiával együtt maga mellé vette: az egyik fiú Corvin János mellett volt, míg a másikat Mátyás a váradi püspökhöz küldte. Ez utóbbi az orosz krónikás szerint már meghalt; míg Drakula harmadik fiával, Mihneával, a későbbi Mihnea cel Räuval, aki a szultán udvarából menekült Mátyáshoz, az orosz krónikáiról épp Budán találkozott. Csakhogy ez a Mihnea nem Corvinus vérből való volt: az orosz krónikás azt írja, hogy Drakulának „egy bizonyos lánnyal” való kapcsolatából született.²² Láttuk, hogy Oláh Miklós azt állította: Mihnea nem Vlad Ţepeş családjából, hanem a Dan nemzetségből származott. Csakhogy ugyancsak Oláh mondja, hogy az egymással állandó harcban álló két nemzetség (Danusok – Dăneşti: Oláh Miklós családja, valamint a Dragulák – Drăguleşti: Vlad családja) ugyanattól a közös őstől származnak: „Ebben a tartományban ősi időktől kezdve napjainkig két [uralkodó-] család volt, melyek kezdetben ugyanabból a házól származtak: az egyik a Danok, Danus vajdától, másik a Dragulák, Dragulától, róluk Aeneas Silvius is említést tesz *Europájának* második fejezetében.”²³ (Kiemlés tőlem.) Egy éles szemű humanista számára Oláh és Bonfini adatai bőségesen elégnek bizonyultak a Corvinus–Mihnea rokonság felállításához.

Barátkeselyű és/vagy holló?

A Corvinus rokonság hangsúlyozásával párhuzamosan alakult át a havasalföldi heraldika is. Az önálló államiság kialakulása után (14. század) az ország egyik legfontosabb címerálata a Balkán-félsziget tipikus madara, a barátkeselyű (*aegyptius monachus*) lett. Már a legkorábbi címereken és pecséteken szerepel – például Mírcea cel Bătrân (1386–1418) 1390. évi pecsétjén –, és mindig egy keresztet tart a csőrében. Ez a fekete vagy barna színű sas azonban egy speciális sas. Nem véletlenül illették az *aquila valachica* elnevezéssel még azokból az időkből (14. század vége – 15. század eleje), mikor a címer- és pecsétfeliratok nyelve nem egy esetben a latin és nem az óegyházi szláv volt.²⁴ Különlegességét onnan kaptam, hogy az ábrázolások minősége, valamint a madár fekete színe miatt nagyon könnyen össze lehetett téveszteni egy

másik híres címerállattal, a hollóval. És erre nem is kellett sokáig várni: 1497-ben Radu cel Mare (uralkodott 1495–1508) címerében már holló és nem sas tartja a csőrében a keresztet.²⁵ A finom átalakításra talán hathatott a Hunyadi-címerben szereplő holló is, hiszen Radu cel Mare Drakula mostohatestvérének, Vlad Călugărulnak (uralkodott 1482–1495) volt a fia. Radu számára tehát eleven emlék lehetett még az, hogy nagybátyja (Drakula) beházasodott a Hunyadi–Corvinus-családba. A későbbiekben aztán a hollónak olyan nagy sikere lett, hogy a 17. század közepére szinte teljesen kiszorította a sast.

A 18. század végi – 19. század eleji nemzeti ébredés természetesen végleg száműzette a szerény szürke hollót a büszke római sassal Havasalföld címeréből, de véleményem szerint a holló 16–17. századi sikere valamilyen mértékben összefüggött a havasalföldi Hunyadi–Corvinus-kultusszal.²⁶ Azért fogalmazok ilyen óvatosan, mert a 17. században nagy népszerűségnek örvendő címerszimbolikát értelmező versek egyike sem tartalmaz egyetlen utalást sem arra, hogy a havasalföldi címerben szereplő hollónak bármi köze lenne a Corvinusok hollójához. Az első teljes román bibliafordítás, az úgynevezett Bukaresti Biblia (1680) elején található címerversben például az áll: ahogyan Illés prófétát is a holló táplálta a pusztában, úgy a címerben szereplő holló is az Istentől jövő táplálékot, kegyelmet, az uralkodásra való kiválasztottságot jelképezi. A 17. század végi legnagyobb havasalföldi nyomdász és egyházi író, Antim Ivireanul (1660–1716) kéziratban maradt prédikációgyűjteményében (*Cazanie la sfinții apostoli Petru și Pavel*) arról értekezett, hogy a holló ahelyett, hogy Noé bérének visszarepült volna, mint a galamb az olajággal, inkább csőrében a kereszttel Havasalföldnek hozta el a reményt.²⁷

Ugyanakkor azonban a 17. századi moldvai (Miron Costin) és havasalföldi történetírók (Radu Popescu, *Letopisețul cantacuzinesc*) a Hunyadi-féle származáslegenda Negru vajdára (Havasalföld legendás honfoglalója) alkalmazott változatával magyarították a holló jelenlétét Havasalföld címerében, teljesen figyelmen kívül hagyva a már említett címerverszekben található bibliai vonatkozású értelmezéseket. Sőt arra is van példa, hogy a holló csőrében a kereszt mellett megjelenik a gyűrű is, ami már egyértelmű utalás a Hunyadi-címerre. Nem kisebb személyiségnek, mint Mihály vajda fiának, Nicolae Pătrașcunak (1584–1627, 1599–1600 között havasalmi vajda is) 1616. évi címerében láthatjuk ezt a megoldást. Talán az is hozzájárulhatott Pătrașcu választásához, hogy 1600–1608 között Erdélyben tartózkodott, sőt egyes feltételezések szerint a kolozsvári Farkas utcai kollégiumban tanult.²⁸ Ezek után az már szinte természetes, hogy Radu Popescu (1655–1729) 1728-ban befejezett krónikájában a holló és a gyűrű legendáját Mihai vajdára alkalmazva mondja el.²⁹ A fentiek alapján nekem úgy tűnik, hogy itt két külön hagyományról van szó: az egyik bibliai szimbolikával magyarázza a holló jelenlétét Havasalföld címerében, a másik pedig egyértelműen utal – akár a gyűrű szerepeltetésével a címerben, akár a holló és a gyűrű legendájának elmesélésével – a Hunyadi-családdal való kapcsolatokra.

Összegezve a fentieket, a Mihnea–Corvinus rokonság megalkotójának, kitalálójának három összetevőre feltétlenül szüksége volt: 1) tudnia kellett a Hunyadi-család Corvinus-féle leszármaztatásáról; 2) tudnia kellett arról, hogy Drakula családja rokonságban állt a Hunyadi-családdal; 3) és végül tudnia kellett azt, hogy Mihnea cel Rău Drakula családjából való. Az első két feltétel teljességgel hiányzott a belső, azaz román történetírói és politikai köztudatból egészen a 17. század második feléig.

Az első román krónikás, aki Mátyást egyáltalán Corvinusnak (Mateiași Corvin) nevezte, az Miron Costin (1633–1691) volt, jellemző módon azonban az erdélyi szász Laurentius Toppeltinus (Laurenz Töppelt, 1641–1670) művéből (*Origines et occasus transylvanorum*, 1667) készült átdolgozás-fordításában (*Istoria de Crăiia Ungurească*, 1674). Ez egyértelműen jelzi, hogy a szóban forgó névalak nem Costin találománya, hanem Toppeltinustól vette azt át.³⁰ Ezenkívül a román krónikáírók a 16–17. században kivétel nélkül a *Mateiași cral/kral*, vagy a *Huniedi Mateiaș* alakot használták úgy a román, mint az óegyházi szláv nyelven írott krónikákban, melyek a magyar névváltozat (Mátyás király, Hunyadi Mátyás) szó szerinti átvételei, némiképp a román kiejtéshez igazítva.³¹ Mindez azt bizonyítja, hogy a magyaroktól a Mátyás király vagy a Hunyadi Mátyás alakot hallották csak, tehát a köznyelv nem használta a Corvinus/Corvin elnevezést. Természetesen aki tájékozottabb volt, a humanista írott hagyományból értesülhetett a Corvinus megnevezésről is, és át is vehette azt, mint tette Miron Costin Toppeltinus fordítása közben.

Érdekes, hogy a mai román nyelvben szinte kizárólag csak a Matei Corvinul alak használatos, habár legutóbb voltak javaslatok arra, hogy helyesebb lenne a Matia alakot használni, hisz a Matei inkább Mátét (lásd: *Evanghelia lui Matei* – Máté evangéliuma) és nem Mátyást jelent. A Corvin alakot viszont senki sem kérdőjelezi meg a román történészek közül, jöllehet ma már tudjuk, hogy az csupán humanista konstrukció, és Mátyás sohasem használta. Az első román krónikás, aki finoman utalt a Hunyadiak román származására, Constantin Cantacuzino volt: „*Negru vajda [Havasalföld legendás honalapítója] szüleit a havasalföldi évkönyvek nem említik. Erdélynek Hátszeg nevű részében született, ahonnan Mátyás király atyja, Hunyadi Corvin János is származik. Innen később Magyarország bensőbb részeibe is sok román vándorolt, akiket ma is megtalálunk ott, ahogyan egész Erdély területén is.*”³² Negru vajda és a Hunyadi-család eredetének finom párhuzamba állítása az első román kísérlet a Hunyadiak román eredetének hangsúlyozására. Később a 18. század végétől kezdve ebből az ügyből is hosszan tartó vita lett.³³

A Corvinus-genealógiát, amint azt Kulcsár Kulcsár Péter kimutatta, Pietro Ransano találta ki még 1453-ban, minden bizonnyal, ahogy Kulcsár írja: „egy könnyed, talán kicsit szándékolt melléfogás” eredményeképp. Mindössze annyi történt, hogy Ransano Temeskubin, régebben Keve vagy Kubin (ma Szerbia: Kovin) latin nevébe (*Covinum*) belehallotta vagy beleolvasta a *Corvinum* szót.³⁴ Kezdetben Ransano ötlete csak az itáliai (Aeneas Sylvius Piccolomini, Bartholomeus Fontius, Alexander Cortesius, Ludovicus Carbo) és a bizánci (Laonikos Khalkokondylés, Geórgios Phrantzés) humanista történétírók szűk körében vált ismertté. Bonfininek köszönhetően terjedt el aztán széles körben.

Véleményem szerint az, hogy a Mihnea–Corvinus rokonság csak Bonfini *Decasainak* megjelenése után ütötte fel a fejét, azt jelenti, hogy a rokonságot kitalálók Bonfini használták forrásként. Ugyancsak tőle értesülhettek arról is, hogy Drakula és Mátyás családja rokonságba került, a már tárgyalt házasság révén. Ahhoz viszont, hogy a Mihnea-család is képbe kerüljön, Oláh Miklós *Hungariáját* és netán leveleit, vagy végrendeletét is kellett ismerni. Mivel Oláhnak ezen művei a 16. század végén kiadatlanok voltak, csak nagyon szűk kör férhetett hozzá, ezért gyanakodtam én Zsámbokyra, mint ezen információk kiszivárogtatójára. A Mihnea–Corvinus rokonságot tehát nem román krónikások, értelmiségiek és/vagy uralkodók, hanem külföldi (magyar vagy lengyel, netán olasz) humanisták alkották meg. Kellott lenni

viszont hazai segítségnek is, hiszen arról ugyanis, hogy azok az első román uralkodók, akik Corvinusoknak nevezték magukat (Petru Șchiopul, II. Mihnea), Mihnea cel Rău leszármazottai lettek volna, külföldi forrással nem rendelkezünk, ezt csak a belső vajdaságbeli hagyomány és maguk a vajdák tartották fenn. Mindezek alapján úgy vélem, hogy a Mihnea–Corvinus rokonság megalkotóit a 16. század végén, a 17. század elején a két román vajdaságba látogató katolikus misszionáriusok között kell keresnünk. A jövőbeni kutatásoknak lesz majd az a feladata, hogy ennél valamivel pontosabban rámutassanak a szóba jöhető személyre vagy személyekre.

Jegyzetek

¹ *Teoteoi-Toderașcu*: Moldova în ultimul sfert al secolului al XVI-lea. In: Istoria românilor IV. De la universalitatea creștină către Europa „patriilor.” Red. Ștefan Ștefănescu, Camil Mureșanu, Tudor Teoteoi. București, Editura Enciclopedică, 2001. 477–478.; *Pavel Chihaia*: De la Negru Vodă la Neagoe Basarab. Interferențe literar-artistice în cultura românească e evului de mijloc. București, Editura Academiei RSR, 1976. 122–123.

² XV. Gergely pápa levelét közli: *Exodiu Hurmuzaki*: Documente privitoare la istoria românilor vol. VIII (1376–1650). București, 1894. 404–405. Bogoslavić szerint a vajda ugyan a görögkeleti vallást követte, de titokban katolikus lett („Il principe Radulio Mihno Corvino è del rito greco, et è unito alla chiesa latina, ma in secreto”). Bogoslavić jelentését lásd: *Gheorghe Călinescu*: Altre notizie sui missionari cattolici nei Paesi Romeni. In: *Diplomatariu Italicum*, II. 1930. 328.

³ *Ștefan Andreescu*: Restitutio Daciae. Relațiile politice dintre Țara Românească, Moldova și Transilvania în răstimpul 1601–1659. II. București, Editura Albatros, 1989. 41.; *Pavel Chihaia*: Arta medievală. Învățători și mituri în Țara Românească. București, Editura Albatros, 1998. 247. Radu lengyel nyelvű leveleit (1624. július 15., 1624. október 26.) Toma Zamoyski kijevi vajdához, valamint Stanisław Koniecpol Koniecpolski lengyel hetmánhoz (1624. szeptember 13.) Ioan Bogdan adta ki: Documente privitoare la istoria românilor. Urmare la colecțiunea lui Exodiu Hurmuzaki. Supliment II. vol. II. (1601–1640). Ed. de Ioan Bogdan. București, 1892. 529–529.

⁴ Pavel Chihaia szerint Mánzea, havaselvi bojár: *Chihaia*: Arta. i. m. 250–251.

⁵ *Oláh Miklós*: Hungária. Athila. Ford. és jegyz. Kulcsár Péter és Németh Béla. Budapest, Osiris Kiadó, 2000. 35. (Milleniumi Magyar Történelem, Források.) Az eredeti latin szöveg: „Ioannis Hunyadis, vavvodae Transylvani, postea vero gubernatoris Hungariae, tempestate Dragula wayvoda partim interfectis, partim expulsis his, qui e Dani erant sanguine, regnum occupaverat. Mamzillae ab Argyes ex uxore Marina ejusdem Ioannis wayvodae sorore duo erant inter alios filii: uni nomen fuit Stantzul, qui Danum et Petrum filius suscepit, alteri Stoian, hoc est Stephanus. Is me et Matheum filios [...] genuit.” *Nicolaus Olahus*: Hungaro-Attila. Ed. C. Eperjessy et C. Juhász. Budapest, 1938. 21–22.

⁶ *Oláh*: Hungária. i. m. 35–36. A latin szövegben: „Myhne propinqua nobis iunctus sanguinis necessitudine, utpote ex Danorum natus gente.” (*Olahus*: Hungaro-Attila. i. m. 22.)

⁷ „Patrem meum, qui erat ex sanguine Drakula Voyvodae Valachicae [...] Myhne voyvoda transalpinus, patris mei, si bene meminim, patruus.” *Oláh Miklós*: Levelezése. Kiad. Ipolyi Arnold. Budapest, 1875. 311. (Magyar Történelmi Emlékek, Okmánytárak XXV.)

⁸ *Kovács András*: Oláh Miklós címerlevelei. In: Korunk, 1994/4. 103–108.

⁹ Zsámboky és Bona viszonyáról: *Imre Téglássy*: János Zsámboky (Sambucus) and his Theory of Language. In: *Hungarian Studies*, 10. 1995/2. 245–247.; *Ritókőné Szalay Ágnes*: Janus Pannonius kiadója, Hilarius Cantimuncula. In: *Irodalomtörténeti Közlemények*, LXXXIV. 1980/2. 131. Zsámboky gyászbeszéde: *Epistolae aliquot, et epigrammata funebris doctissimorum aetatis virorum de obitu Georgii Bonae*. Padova, 1560.

¹⁰ *E. Kovács Péter*: A Hunyadi-család. In: Hunyadi Mátyás. Emlékkönyv Mátyás király halálának 500. évfordulójára. Szerk. Rázsó Gyula, V. Molnár László. Budapest, Zrínyi Kiadó, 1990. 36.

¹¹ *Kubinyi András*: Hunyadi Mátyás, a személyiség és a király. In: *Actas*, 22. 2007/3. 83–84.

¹² *Chihaia*: Arta. i. m. 250–251.

¹³ Сказание у Дракоуле воєводе in *Cronicile slavo-române din sec. XV–XVI* publicate de Ion Bogdan. Ed. rev. și compl. de P. P. Panaitescu. București, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1959. 205., 213. (A továbbiakban *Skazanie*.) Magyar fordítása kétszer is megjelent: *Drevnerusskaja hudožestvennaja proza – Régi orosz széppróza*. Szerk. Iglói Endre, Misléy Pál. Budapest, Tankönyvkiadó, 1977. 173–181.; *Az orosz irodalom kistükré. Ilariontól Ragyiszevig*. Vál., bev., jegyz. Iglói Endre. Budapest, Európa, 1981. 224–236. A Drakula vajdáról szóló orosz história 1486-ban keletkezett. Erről készített másolatot, Jcfroszin

szerzetes 1490-ben. Ez a változat maradt fenn. A história szövege minden bizonnyal III. Iván cár diplomatája, Fedor Kuricin révén, aki 1482-ben járt Budán, került orosz környezetbe. Zoltán András meggyőzően bizonyította, hogy az orosz változat mögött egy szerb szöveg áll, melyet a budai kancellária szerb diákja jegyezhetett le. *Zoltán András*: Megjegyzések az orosz Drakula-történet keletkezéséhez. In: Filológiai Közöny, 1984/2–3. 149–164.

¹⁴ Nifon pátriárka életrajzának 17. századi román fordítását lásd:

http://saraca.orthodoxphotos.com/biblioteca/viata_sf_nifon_patriarhul.htm. Vö. még: Cronicari munteni I. Ed. de Eugen Stănescu, Mihai Gregorian. București, Editura pentru Literatură, 1961. 93., 256.

¹⁵ Az adománylevelket, melyekben Drakula fiának tituliálta magát Mihnea lásd: Documenta Romaniae Historica. Seria B. Țara Românească (1501–1525). II. Ed. de Ștefan Ștefănescu, Olimpia Diaconescu. București, 1972. 116–117., 120–121., 126–129., 134–137. A Dracea–Drakula névváltozatokról: *Ștefan Andreescu*: Vlad Țepeș (Drakula), între legendă și adevăr istoric. București, Editura Minerva, 1976, 151–152.

¹⁶ *Antonio Bonfini*: A magyar történelem tizedei. Ford. Kulcsár Péter. Budapest, Balassi Kiadó, 1994. 3., 10., 285.; Skazanie. i. m. 205.

¹⁷ *Miskolczy Ambrus*: Eszmék és téveszmék. Kritikai esszék a román múlt és jelen vitás kérdéseit tárgyaló könyvekről. Budapest, Bereményi Könyvkiadó–ELTE BTK Román Filológiai Tanszék, 1994. 34. (Disputa.)

¹⁸ „Dito Valacho [Drakula], che hora è homo del dito Signor Re [Mátyás] et ha tolto una sua parente per moglie.” (Tomasius levele: *Ion Bianu*: Ștefanu celu Mare. Câteva documente din Arhivele de Statu de la Milano. In: Columna lui Traianu, IV. 1883/1–2. 35. „Quia in prioribus nostris litteris scripsemus eidem serenitati vestrae, quomodo turcii, saevissimi crucis Christi inimici nuncios ipsorum solemnem, co quod pacem et unionem inter vestram serenitatem et nos initam et confederatam non tenere nupciasque sperenemus celebrare, transmiserunt.” (Drakula 1462. február 11-i levele Mátyáshoz: *Ion Bogdan*: Vlad Țepeș și narațiunile germane și rusești asupra lui. București, 1896. 78–79.)

¹⁹ Skazanie. i. m. 205. Drakula 1462. február 11-i levelében még csak a házassági tervéről írt Mátyásnak, melyet a törökök nem helyeselnek. (*Bogdan*: i. m. 23., 79.)

²⁰ *Kubinyi*: i. m. 84. Vö. még: *Miskolczy*: i. m. 34.

²¹ *Fedeleș Tamás*: Drakwlyahaza. Kézirat, 2010. (megjelenés előtt). Ezúttal mondok köszönetet a szerzőnek, hogy tanulmányát önzetlenül a rendelkezésemre bocsátotta.

²² Skazanie. i. m. 206–207.

²³ *Oláh*: Hungária. i. m. 35.

²⁴ *Ileana Căzan*: Imaginar și simbol în heraldica medievală. București, Editura Silex, 1996. 108–111.

²⁵ *Dan Cernovodeanu*: Știința și arta heraldică în România. București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1977. 215. 4. ábra.

²⁶ A két cimerralatra vonatkozóan lásd: *Căzan*: i. m. 108–126.

²⁷ A Bukaresti Bibliában szereplő címervers kritikai kiadását lásd: Monumenta Linguae Dacoromanorum Biblia 1688. Red. Viorel Barbu. Iași, Universitatea Al. I. Cuza – Albert-Ludwig-Universität, 1988. 134–135. Antim Ivircanul prédikációjának kiadása: Predici. Ed. critică de Gabriel Ștrempel. București, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1962. 131–132. A cimerversekről lásd még: *Dan Horia Mazilu*: Literatura română barocă în context european. București, Editura Minerva, 1996. 142–143., 184–210.

²⁸ *Maria Dogaru*: Din heraldica României. Album. Brașov, 1994. 122.

²⁹ *Radu Popescu*: Istoriile domnilor Țării Rumânești. In: Cronicari munteni I. i. m. 313.

³⁰ *Miron Costin*: Opere. II. Ed. critică de P. P. Panaitescu. București, Editura pentru Literatură, 1965. 67.

³¹ Lásd: Cronicari munteni. I. i. m. 251–253.; Cronicile slavo-rominc. i. m. 45–62., 169–181., 204–213.

³² „Natali di questo Negro, negl'annali di Valacchia non si fa mentione, mentre che lui nacque in Transilvania, in quelle parti di Azag, di dove producono l'origine di Giovanni Corvino Uniad, padre di Matthia, rr d'Ungaria e stendendosi anco nel più dentro delle parti d'Ungaria, era gran cantità di viacchi, come fin al di oggi si vede in quelle parti, come per tutta la Transilvania.” (Operelc lui Constantin Cantacuzino publicate de Nicolae Iorga. București, 1901. 43.)

³³ A Hunyadiak származásáról szóló vita közelmúltbeli összefoglalását lásd: *Köpeczi Béla*: Nemzetképkutatás és a XIX. századi román irodalom magyarászképe. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1995. 72–99.

³⁴ *Kulcsár Péter*: A Corvinus-legenda. In: Mátyás király. Szerk. Barta Gábor. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1990. 21–26.